

Opinia merytoryczno-dydaktyczna o programie wychowania przedszkolnego „Drużyna marzeń”

1. **Tytuł programu:** Drużyna marzeń
2. **Autorka programu:** Jolanta Wasilewska – nauczyciel wychowania przedszkolnego, przez 21 lat dyrektor przedszkola, ekspert do spraw awansu z listy MEN, autorka wielu artykułów z zakresu zarządzania oświatą, była redaktor prowadząca czasopisma dla dyrektorów przedszkoli, tutor, mediator, szkoleniowiec, certyfikowany edukator Pozytywnej Dyscypliny
3. **Wydawnictwo:** Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne
4. **Adresaci:** nauczyciele pracujący z dziećmi w wieku od 3 do 6 lat, uczęszczającymi do przedszkola lub oddziału przedszkolnego w szkole podstawowej. Polecany jest zwłaszcza do pracy z dziećmi w grupach mieszanych, różnicowanych wiekowo.

Program wychowania przedszkolnego „Drużyna marzeń” jest zgodny z podstawą programową wychowania przedszkolnego, stanowiącą załącznik do *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej* (Dz.U. 2017, poz. 356 ze zmianami). Gwarantuje realizację podstawy programowej, a jednocześnie daje nauczycielom możliwość rozszerzenia treści w programach własnych, zgodnie z potrzebami konkretnej grupy – jest więc adresowany do nauczycieli z pasją, kreatywnych i będących wnikliwymi obserwatorami swoich wychowanków.

Program przeznaczony jest do pracy z dziećmi w wieku 3–6 lat, szczególnie w grupach mieszanych. Autorka dużą wagę przywiązuje do podstawowych potrzeb małych dzieci: potrzeby akceptacji, poczucia bezpieczeństwa, ruchu i zabawy. To nimi powinni się kierować nauczyciele przedszkoli i przedszkole jako placówka odpowiedzialna za zaspokajanie tych potrzeb swoich wychowanków. W programie znajdziemy konkretne przykłady, jak radzić sobie z dziećmi sprawiającymi różne kłopoty wychowawcze, jak planować rytm dnia, jak ustalać wspólny kodeks grupy, w jaki sposób organizować uroczystości grupowe oraz jakie prace dzieci mogą wykonywać na rzecz grupy. Może on być kierunkowskazem dla każdego nauczyciela wychowania przedszkolnego; dla nauczycieli rozpoczynających drogę zawodową będzie źródłem wiedzy, zaś dla nauczycieli doświadczonych – źródłem inspiracji w zakresie realizowania podstawy programowej wychowania przedszkolnego i kształcenia kompetencji kluczowych dzieci.

„Drużyna marzeń” jest całościowym programem wychowania przedszkolnego, zawierającym wszystkie elementy niezbędne do zaplanowania pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym. Składa się z następujących rozdziałów:

- I. Założenia teoretyczne programu
  1. Podmiotowość dziecka
  2. Rozwój umiejętności społecznych dziecka w wieku przedszkolnym
  3. Uczenie się poprzez zmysły
- II. Cele kształcenia i wychowania
  1. Ogólne cele kształcenia i wychowania

2. Szczegółowe cele kształcenia i wychowania oraz treści edukacyjne w odniesieniu do podstawy programowej

III. Realizacja celów wychowawczych

1. Zasady obowiązujące w grupie
2. Obyczaje przedszkolne
3. Wykonywanie pracy na rzecz grupy
4. Wspólne rozwiązywanie problemów grupy
5. Plan dnia
6. Samodzielne rozwiązywanie konfliktów
7. Nauka radzenia sobie z trudnymi emocjami
8. Nawiązywanie relacji z dzieckiem

IV. Metody, techniki, formy i zasady realizacji programu

1. Metody i techniki
2. Formy
3. Zasady

V. Praca w grupach mieszanych a realizacja programu

1. Organizacja zajęć w grupie mieszanej
2. Zabawy swobodne i samodzielność w grupie mieszanej
3. Zalety grupy mieszanej w rozwijaniu umiejętności społecznych

VI. Dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi a realizacja programu

VII. Motywowanie dzieci

VIII. Monitorowanie realizacji podstawy programowej

1. Planowanie pracy jako jeden z elementów monitorowania realizacji podstawy programowej

2. Respektowanie zalecanych warunków realizacji podstawy programowej

3. Obserwacje pedagogiczne i diagnoza przedszkolna jako elementy monitorowania realizacji podstawy programowej

IX. Współpraca z rodzicami

X. Przykładowe scenariusze zajęć

Nauczyciel z łatwością znajdzie w programie wszystkie niezbędne informacje, pozwalające efektywnie zaplanować pracę wychowawczo-dydaktyczną – począwszy od celów, poprzez formy, metody, skończywszy na monitorowaniu realizacji podstawy programowej. Praktyczną wskazówkę dla wielu nauczycieli będą stanowiły dołączone do programu przykładowe scenariusze zajęć dla grup zróżnicowanych wiekowo.

Autorka programu podkreśla bardzo często podmiotowość dziecka w procesie edukacji i wychowania oraz indywidualizację rozwoju przedszkolaków. Taką indywidualizację ułatwia klarowne przedstawienie celów szczegółowych w podziale na poszczególne grupy wiekowe, w odniesieniu do wszystkich obszarów rozwojowych: fizycznego, emocjonalnego, społecznego, poznawczego, a także do osiągnięć dziecka na koniec wychowania przedszkolnego, sformułowanych w podstawie programowej wychowania przedszkolnego. Jasny i czytelny układ celów pozwala nauczycielowi określić, czy dziecko rozwija się zgodnie z wiekiem, czy w pewnych sferach rozwoju wykazuje szybsze postępy lub przejawia zdolności, które warto rozwijać. To znacznie ułatwi nauczycielom ocenianie poziomu osiągnięcia gotowości szkolnej przez wychowanków kończących edukację przedszkolną. Niemniej Autorka zachęca nauczycieli, aby nie trzymali się tego podziału kurczowo, ale kierowali się przede wszystkim poziomem umiejętności każdego dziecka. Dzięki temu wspomogą jego rozwój, pracując nad umiejętnościami, których nie nabyło ono w wystarczającym stopniu.

Program, uwzględniając szybkie tempo zmian zachodzących w różnorodnych dziedzinach życia codziennego, koncentruje się również na rozwoju kompetencji kluczowych, które są niezbędne dla prawidłowego funkcjonowania we współczesnym świecie, a także tych, które sprawiają dzieciom dużo trudności.

Aby dzieci zdobyły kompetencje kluczowe, czyli:

1. kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
2. kompetencje językowe;
3. kompetencje matematyczne oraz kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii;
4. kompetencje cyfrowe;
5. kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie uczenia się;
6. kompetencje obywatelskie;
7. kompetencje w zakresie przedsiębiorczości;
8. kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej,

zdaniem Autorki nauczyciele powinni stosować efektywne i nowatorskie metody pracy. Program „Drużyna marzeń” pozostawia im w tym zakresie pewną swobodę. Nauczyciel znający swoją grupę może wykorzystywać sprawdzone metody pracy lub – jeśli czuje taką potrzebę – może poszukiwać nowych sposobów. Wszystko dla dobra wychowanków. Niemniej Autorka rekomenduje konkretne metody – lubiane przez nauczycieli i przynoszące wymierne efekty:

- metodę według Marii Kwiatkowskiej;
- naukę matematyki według koncepcji prof. Edyty Gruszczyk-Kolczyńskiej – rozwijającą u dzieci myślenie operacyjne poprzez samodzielne działanie z wykorzystaniem prostych pomocy dydaktycznych, przedmiotów codziennego użytku;
- metodę projektów;
- metodę Dobrego Startu prof. Marty Bogdanowicz – pomocną w nauce czytania i pisania;
- metodę aktywnego słuchania muzyki według Batii Strauss – uwrażliwiającą na muzykę i zapoznającą z muzyką klasyczną;
- metodę Carla Orffa i Rudolfa Labana – zachęcającą do improwizacji przy muzyce;
- metodę pedagogiki zabawy – pomocną w integracji grupy;
- edukację przez ruch D. Dziamskiej – angażującą wszystkie zmysły dziecka;
- zabawy badawcze, doświadczenia i eksperymenty;
- dramę;
- burzę mózgów;
- kodowanie jako przygotowanie do programowania.

Dużo uwagi Autorka poświęca elementom Treningu Umiejętności Społecznych (TUS) oraz integracji sensorycznej (SI). Ograniczenie kontaktów z rówieśnikami podczas pandemii oraz głównie siedzący tryb życia w czasie nauki zdalnej spowodowały problemy społeczne i w zakresie integracji sensorycznej. Z tego powodu w programie opisano symptomy, które mogą świadczyć o deficycie w rozwoju umiejętności społecznych czy integracji sensorycznej, oraz podano wskazówki, w jaki sposób pomóc dziecku, szczególnie gdy kontakt z terapeutą może być utrudniony.

Oprócz metod pracy Autorka szczegółowo przedstawia formy pracy w przedszkolu – podkreślając, że najważniejszą, podstawową formą dla małego dziecka powinna być zabawa.

Znaczną część programu Autorka poświęca pracy w grupach mieszanych. Szczegółowo opisuje, jak zaplanować pracę w grupie zróżnicowanej wiekowo, aby osiągać pozytywne efekty pracy wychowawczo-dydaktycznej. Podkreśla też zalety przebywania w grupie mieszanej w rozwoju społecznych umiejętności dzieci. Sama przez wiele lat pracowałam w takich grupach, więc mogę zapewnić, że pomimo pewnych trudności, jakie może napotkać nauczyciel, pobyt w takiej grupie przynosi bardzo dużo korzyści szczególnie młodszym dzieciom.

Autorka omawiając rozwój dziecka w wieku przedszkolnym, wykazuje się dużą wiedzą na temat zaburzeń, które coraz częściej diagnozuje się u przedszkolaków. Zaburzenia emocjonalne, społeczne, zaburzenia przetwarzania sensorycznego i przetwarzania słuchowego, które występują od dawna, w dzisiejszych czasach dają o sobie znać ze zdwojoną siłą. Autorka programu „Drużyna marzeń” sugeruje, w jaki sposób nauczyciel może wspomagać rozwój dziecka z zaburzeniami. Przedstawia charakterystyczne objawy różnych zaburzeń; opisuje zachowania, które powinny skłonić nauczyciela do wnikliwej obserwacji dziecka. Wymienia przydatne formy pracy, udziela wielu praktycznych wskazówek, w jaki sposób realizować zapisy programu, aby wspierać deficytowe obszary rozwoju, dbać o harmonijny, zrównoważony rozwój każdego wychowanka z wykorzystaniem przedmiotów z najbliższego otoczenia oraz o poczucie jedności grupy. Wskazuje, jakie dokumenty potwierdzające szczególne potrzeby edukacyjne rodzic powinien przedstawić. Stanowi to bardzo dużą pomoc w planowaniu pracy psychologiczno-pedagogicznej z dziećmi.

Oprócz praktycznych wskazówek i konkretnych propozycji pracy program przedstawia także opis obowiązków, wynikających z pracy nauczyciela: prowadzenie codziennych obserwacji dzieci oraz monitorowanie realizacji podstawy programowej. Autorka wyjaśnia, w jaki sposób dokumentować obserwacje dzieci i czemu ma to służyć, w jaki sposób planować pracę wychowawczo-dydaktyczną, jak monitorować realizację podstawy programowej.

Jak wiadomo, wnikliwe obserwacje dzieci pomagają w dostrzeżeniu ich mocnych i słabych stron, a wnioski wysnuwane na koniec każdej obserwacji pomagają nauczycielowi jeszcze lepiej organizować swoją pracę. Zauważone zachowania dzieci są także podstawą rozmów z rodzicami – kiedy w dyplomatyczny sposób musimy im przekazać, w jakich sferach ich dzieci wymagają wsparcia lub dalszego rozwijania zdolności. Autorka podpowiada, jakie formy współpracy z rodzicami zastosować, podaje ich przykłady. Jest to szczególnie istotna wiedza, ponieważ rodzice i wychowawcy powinni się wspierać i współpracować ze sobą dla dobra dzieci i placówki.

Program zawiera wiele cennych wskazówek do pracy, opartych na nowoczesnych, aktywizujących i efektywnych metodach pracy. Jest dostosowany do potrzeb i możliwości dzieci w wieku przedszkolnym. Jego realizacja pozwoli każdemu dziecku kończącemu edukację przedszkolną osiągnąć gotowość szkolną. Program jest napisany przejrzysto, zrozumiale i szczegółowo. Na pewno będzie pomocny w planowaniu codziennej pracy dla nauczycieli na różnych etapach rozwoju zawodowego. Jest on skierowany do nauczycieli, którym zależy na jak najlepszym przygotowaniu swoich wychowanków do osiągnięcia nie tylko gotowości szkolnej, lecz także umiejętności radzenia sobie w społeczeństwie.

Małgorzata Piotrowska

Nauczycielka wychowania przedszkolnego z 30-letnim stażem pracy, oligofrenopedagog, terapeuta ręki, provider Neuroflow, autorka felietonów i artykułów w czasopismach nauczycielskich „Bliżej Przedszkola”, „Wychowanie w Przedszkolu”, „Niezbędnik Dyrektora Przedszkola”, przez 6 lat dyrektor przedszkola integracyjnego.